

<u>Sumari</u>	
1	Bases del <i>problema</i> de la relació entre la lingüística i la literatura
2	<i>Solucions</i> al problema: la lingüística com a disciplina exportadora
2.1	Quina lingüística? Dos grans paradigmes: lingüística formal vs. lingüística funcional
2.2	Dos models funcionals
2.2.1	La lingüística del text
2.2.2	La pragmàtica
3	La fal·làcia del llenguatge poètic: el <i>text literari</i> no existeix

Desenvolupament

1 Bases del *problema* de la relació entre la lingüística i la literatura

–El problema el provoca el naixement de la lingüística (o el pas de la filologia a la lingüística) com a disciplina científica, amb el *Cours de linguistique générale* de Saussure (1916).
 –Antigament hi havia unitat entre la gramàtica i allò que entenem per lletres: s'unien en la filologia.
 –La lingüística moderna arracona la filologia (tinguda per no científica) i trenca amb la literatura: el *Cours* es presenta com una reacció contra la tradició filològica per la qual els estudis gramaticals i l'amor pel llenguatge bell anaven de bracet. Fins llavors, l'objecte de la teoria gramatical eren els textos literaris (Homer, la Bíblia, teatre de Racine). A partir del *Cours*, seran els enunciats, i sobretot els enunciats parlats, orals.
 –A una lingüística centrada en el discurs i preocupada per donar compte de l'ús dels autors bons, canònics, se substitueix una lingüística que pretén descriure el sistema abstracte de la llengua. Es decideix fer abstracció del sentit, centrar-se en un nivell sense sentit, que és el nivell fonemàtic.

2 *Solucions* al problema: la lingüística com a disciplina exportadora
2.1 Quina lingüística? Dos grans paradigmes: lingüística formal vs. lingüística funcional

Quadre I: *diferències entre la lingüística formal i la lingüística funcional*

	<i>lingüística formal</i>	<i>lingüística funcional</i>
<i>objecte</i>	llengua/competència forma estructura (gramàtica)	parla/actuació funció ús
<i>característiques</i>	racional	empírica
<i>perspectiva</i>	intrapersonal o individual	interpersonal o social
<i>escoles</i>	estructuralisme generativisme etc.	lingüística del text pragmàtica anàlisi del discurs lingüística aplicada etc.

2.2 Dos models funcionals

2.2.1 La lingüística del text (LT)

- Història: naixement a finals dels anys 60; desenvolupament a la segona meitat dels 70.
- Idees clau: s'abandonen (1) el postulat generativista de l'autonomia de la sintaxi, (2) la convicció que l'actuació lingüística (\neq competència) s'ha de relegar a una disciplina secundària.
- Arrels històriques: retòrica, estilística, poètica (escoles: formalisme rus, estructuralisme francès, semiòtica greimasiana, etc.).
- Fases:

(1) constatació de l'existència d'*estructures transoracionals* inexplicables des dels models oracionals. Camí: de l'oració al text;

(2) postulació d'una *coherència* del text (o d'una estructura profunda textual): el centre d'atenció s'ha desplaçat de les relacions transoracionals a la unitat text, de caràcter fonamentalment semàntic. Camí: del text als fenòmens interoracionals;

(3) consideració de la *relació del text amb el context*: el text és un fet d'interacció comunicativa, un fenomen d'enunciació (i no solament un enunciat), un acte (i no solament un objecte). La LT conflueix amb la pragmàtica i l'anàlisi del discurs. Camí: del context al text.

Quadre II: *fases de la LT, propietats del text i operacions retòriques*

<i>fases de la LT</i>	<i>propietats del text</i>	<i>operacions retòriques</i>
(3)	adequació : propietat del text per la qual aquest s'adapta al <u>context</u> comunicatiu en funció de les característiques del destinatari i del tipus d'objectiu que l'emissor pretén aconseguir	<i>intellectio</i>
(2)	coherència : propietat del text per la qual aquest s'elabora i s'interpreta com una <u>construcció articulada d'unitats d'informació</u>	<i>inventio dispositio</i>
(1)	cohesió : propietat del text per la qual aquest té <u>textura</u> , és a dir, està dotat de <i>teixit</i> . Sintaxi del text. Aspecte de la linealitat i la gramaticalitat del text	<i>elocutio</i>

- Gramàtiques del text.

Quadre III: *gramàtiques del text de llengües diferents i objecte central de cada una*

	<i>objecte central</i>	<i>llengua</i>
E. Werlich (1976)	tipus de text: descriptiu, narratiu, expositiu, argumentatiu, directiu	anglès
B. Combettes (1983)	progressió temàtica (interfície coherència/cohesió)	francès
M.J. Cuenca (2008)	cohesió	català
J. Renkema (2009)	coherència	anglès

- Documents (a l'Annex):

- *Tipologia textual i textos literaris* (C. Lavinio 1989; basat en E. Werlich 1976)
- *Taxonomia de relacions de coherència* (J. Renkema 2009)

2.2.2 La pragmàtica

- Parlar (i escriure) és fer*: tot enunciat constitueix un acte.

–Hi ha tres tipus d'actes enunciatius: il·locutiü, perlocutiü i locutiü. Funcionen diferent en la comunicació corrent o no literària i en la comunicació literària.

Quadre IV: *Funcionament dels actes enunciatius en els dos tipus de comunicació*

	comunicació no literària	comunicació literària
<i>acte il·locutiu</i>	correspon al valor de l'enunciació mateix: afirmació, promesa, amenaça, etc.	tenim la <i>icona</i> d'un acte de llenguatge; la força il·locutiva literària no és d'afirmar, prometre o amenaçar, sinó de produir estructures que diuen l'afirmació, la promesa, l'amenaça. Proposa un <i>model</i> d'allò que pot ser fet amb la paraula.
<i>acte perlocutiu</i>	correspon a la possibilitat d'aconseguir uns efectes en el receptor, provocats per l'enunciació: informar, tranquil·litzar, fer por, etc.	el text literari no pretén canviar les relacions socials, sinó provocar una resposta o reacció <i>avaluativa</i> (acceptació/rebuig, anàlisi/emoció, etc.) respecte del text i (eventualment), a través seu, respecte del "món" evocat.
<i>acte locutiu</i>	correspon a la producció i combinació de sons o de signes gràfics, d'unitats sintàctiques, que componen un tot amb sentit i adaptat al context.	es caracteritza sovint per la intervenció de regles suplementàries (la prosòdia, etc.) o desviades (el passat simple –cantà– en el relat) respecte de l'ús corrent. Aquestes regles no són suficients per definir la literaritat: poden ser adoptades per altres tipus de discurs i estan condicionades contextualment (històricament, estèticament, individualment).

3	La fal·làcia del llenguatge poètic: el <i>text literari</i> no existeix
---	---

- (1) *Han descobert dues-centes pel·lícules pornogràfiques hàbilment camuflades en dos cotxes que intentaven passar la frontera.*
- (2) "La literatura no és, sinó que esdevé" (U. Eco, *Dels miralls*)

Bibliografia

- Beaugrande, Robert-Alain de, i Dressler, Wolfgang Ulrich (1972) *Introducción a la lingüística del texto*, Barcelona, Ariel, 1997.
- Brown, Gillian, i George Yule (1983) *Discourse analysis*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Castellà, Josep M. (1992) *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic*, Barcelona, Empúries.
- Charaudeau, Patrick, i Maingueneau, Dominique (eds.) (2002) *Dictionnaire d'analyse du discours*, París, Seuil.
- Combettes, Bernard (1983) *Pour une grammaire textuelle: la progression thématique*, París/Gembloux, De Boeck/Duculot.
- Cuenca, Maria Josep (2000) "Estudi estilístic i contrastiu de l'arquitectura de l'oració. Estil segmentat vs. estil cohesionat", *Caplletra*, 29, 105-120.
- Cuenca, Maria Josep (2006) *La connexió i els connectors: perspectiva oracional i textual*, Vic, Eumo.
- Cuenca, Maria Josep (2008) *Gramàtica del text*, Alzira, Bromera.
- Enkvist, Nils Erik (1999) "Lingüística, retòrica y estilística del discurso y del texto", dins Teun A. Van Dijk (ed.) *Discurso y literatura. Nuevos planteamientos sobre el análisis de los géneros literarios*, Madrid, Visor, 21-52.
- Greimas, Algirdas Julien (1976) *Maupassant. La sémiotique du texte: exercices pratiques*, París, Seuil.
- Hallyn, Fernand (1987) "Pragmatique", dins Maurice Delcroix i Fernand Hallyn (dir.) *Méthodes du texte. Introduction aux études littéraires*, París, Duculot, 65-71.
- Jakobson, Roman (1958) "Lingüística i poètica", dins *Lingüística i poètica i altres assaigs*, Barcelona, Edicions 62, 1989, 37-78.
- Kuentz, Pierre, "Linguistique & Littérature", *Encyclopaedia Universalis* [en línia], consultat el 12 d'abril del 2013. URL: <http://www.universalis.fr/encyclopedie/linguistique-et-litterature/>
- Lavinio, Cristina (1989) "Tipologie testuali e teste letterari", *LEND*, 1, XVIII, 44-62; reproduït a Cristina Lavinio (1990) *Teoria e didattica dei testi*, Florència, La Nuova Italia.
- Maingueneau, Dominique, i Vicent Salvador (1995) *Elements de lingüística per al discurs literari*, València, Tàndem.
- Mortara Garavelli, Bice (1988) *Manual de retòrica*, Madrid, Cátedra, 1991.
- Pratt, Mary Louise (1977) *Towards a Speech Act Theory of Literary Discourse*, Bloomington, Indiana University Press.
- Raible, Wolfgang (1980) "¿Qué son los géneros? Una respuesta desde el punto de vista semiótico y de la lingüística textual", dins M. A. Garrido (ed.) *Teoría de los géneros literarios*, Madrid, Arco/Libros, 1988, 303-339.
- Renkema, Jan (2009) *The texture of discourse. Towards an outline of connectivity theory*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company. A l'adreça <https://www.benjamins.com/jbp/series/Z/151/study-aid.pdf> es pot accedir a la figura que representa el model i a les taules que contenen la taxonomia de les relacions de coherència (la figura i les taules es troben respectivament a les pàgines 65 i 66-67 del llibre).
- Rigau, Gemma (1981) *Gramàtica del discurs*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Salvador, Vicent (1986) *El gest poètic. Cap a una teoria del poema*, València, Institut de Filologia Valenciana i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Schmidt, Siegfried J. (1973) *Teoría del texto. Problemas de una lingüística de la comunicación verbal*, Madrid, Cátedra.
- Van Dijk, Teun A. (1977) *Texto y contexto. Semántica y pragmática del discurso*, Madrid, Cátedra, 1984.
- Van Dijk, Teun A. (1978) *La ciencia del texto. Un enfoque interdisciplinario*, Barcelona, Paidós, 1983.
- Werlich, Egon (1976) *A text grammar of English*, Heidelberg, Quelle i Meyer.